

In memoriam

Ülo Sirk

(5.IV 1935–15.XII 2011)

Möödunud aasta eelviimasel nädalal saabus Moskvast kurb sõnum: 15. detsembril siirdus igavikku Eestist pärit Venemaa juhtiv austroneesia keelte uurija, Eesti Akadeemilise Orientaalseltsi auliige Ülo Sirk.

Haapsalust pärit noormees lõpetas 1958. aastal Tartu Riikliku Ülikooli geoloogiainseneri kvalifikatsiooniga. Tema sõber ja õpingukaaslane nii geoloogia osakonnas kui orientalistikakabinetis Pent Nurmekunna juures eksootilisi keeli õppides oli muide Haljand Udam. Huvi Idamaade keelte vastu pääses võidule ja Ülo Sirk jätkas 1960. aastal õpinguid hoopis NSV Liidu TA Orientalistika Instituudi aspirantuuris. 1965. aastal kaitses ta seal väitekirjaga “Грамматическая природа относительного служебного слова в современном литературном индонезийском языке” (Relatiivabisõna grammatiline olemus tänapäeva indoneesia kirjakeeles) filoloogiateaduste kandidaadi kraadi.

Samas instituudis töötas Ülo Sirk alates 1964. aastast, alguses teadurina, seejärel kuni surmani vanemteadurina. Ülo Sirkust kujunes poole sajandi vältel väljapaistev indoneesia ja melaneesia keelte grammatika asjatundja. Eriline huvi oli tal Lõuna-Sulawesi saarte keelte võrdlev-ajaloolise arengu vastu. Ülo Sirku kokku ligi poolsada teadustööd on ilmunud vene, inglise, prantsuse, indoneesia ja eesti keeles. Rohket rahvusvahelist tähelepanu on pälvinud mitmed Ülo Sirku autorlusega seotud monograafiad, näiteks pärineb temalt austroneesia keelte osa klassikaks saanud kollektiivses monograafias *Erinevate keeleperekondade võrdlev-ajalooline tundmaõppimine: Ülesanded ja perspektiivid* (vene keeles, 1982). Ta on fundamentaalse *Indoneesia keele grammatika* (vene keeles, 1972; indoneesia keeles, 1991) üks autoreid. Ülo Sirku sulest pärineb esimene bugi keele grammatika (vene keeles 1975, inglise keeles 1983). Ta on ka kapitaalsete monograafiade *Traditsioonilise kirjanduse bugi keel* (inglise keeles, 1996) ja *Austroneesia keeled: Sissejuhatus võrdlev-ajaloolisse uurimisse* (vene keeles, 2008) autor.¹ Ülo Sirk on osalenud ekspertuurijana rahvusvahelistes austroneesia ja malai keelte arendamise ja uurimise programmides.

Väljapaistev lingvist Ülo Sirk on pälvinud mitmeid tunnustusi. 2008. a ilmus Saksamaa kirjastuse Lincom Europa väljaandes Ülo Sirku läheneva 75. sünnipäeva

¹Vt lähemalt Ülo Sirku teadustegevuse põhjalikku ülevaadet ja publikatsioonide nimekirja koos ilmunisandmetega: http://ivran.academia.edu/YuryLander/Papers/302184/_Yury_A._Lander_and_Alexander_K._Ogloblin_On_Ulo_Sirk_and_his_work

auks rahvusvaheline juubelikogumik *Language and Text in the Austronesian World. Studies in Honour of Ülo Sirk* (Keel ja tekst austroneesia maailmas. Uurimused Ülo Sirgu auks).² 2001. aastal vääristas Eesti Vabariigi president Lennart Meri Ülo Sirku Valgetähe IV klassi teenetemärgiga. Samal aastal valis Eesti Akadeemiline Orientaalselts Ülo Sirgu oma auliikmeks.

Ülo Sirk elas ja töötas aastakümneid Moskvas. Seal lõi ta ka perekonna. On ju täiesti selge, et sedavõrd kitsa teadusvalla viljelemine nagu Lõunamere saarte keeled ongi võimalik ainult mõnes metropolis. Ometi külastas Ülo Sirk tihti kodumaal elavaid sugulasi ega kaotanud kunagi sidet oma koduülikooli, orientalistikakabineti, siinsete orientalistide ega taastatud Eesti Akadeemilise Orientaalseltsiga. Viimati käis Ülo Sirk Tartus veel 2010. aasta suvelgi.

Tarmo Kulmar

²Yury A. Lander, Alexander K. Ogloblin (toim.). *Language and Text in the Austronesian World: Studies in Honour of Ülo Sirk*. (LINCOS Studies in Austronesian Linguistics 06.) München: Lincom Europa, 2008. Vt selle kohta refereeringut: <http://linguistlist.org/issues/20/20-1943.html>